

Soortenrijk juweel in Betuwe

Natuurgebieden in het komgrondengebied, daar zijn er maar drie van en dat bij Buren (50 ha groot) is vermoedelijk het meest bijzondere. Hier is een oude rivieroeverwal gedeeltelijk tot op het zand afgegraven voor de baksteenindustrie en heeft zich onder invloed van kwelbanen en beheer van maaien & afvoeren een vegetatie ontwikkeld met soorten van het Knopbies-verbond: Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*) en Grote keverorchis (*Listera ovata*) groeien er lokaal veel, samen met Bonte paardestaart (*Equisetum variegatum*) en Kruiwilg (*Salix repens*). Plaatselijk ook o.a. Bleke zegge (*Carex pallescens*), Zeegroene zegge (*C. flacca*), Paardehaarzegge (*Carex appropinquata*), Bevertjes (*Briza media*) en kleine orchideeën zoals Vleeskleurige orchis (*Dactylorhiza incarnata*) en Rietorchis (*D. majalis* ssp. *praetermissa*). Tal van groepen van meer en minder bekende soorten zijn door natuurliefhebbers opgespoord. Karakteristiek en heel bijzonder is Leemputknotszwam (*Clavaria kriegsteineri*) die najaar 2009 massaal op een van de achterste veldjes is gevonden – zover de enige vindplaats in ons land. Ook bijv. aangetroffen zijn Oranje wasplaat (*Hygrocybe flavescens*), Weidewasplaat (*Hygrocybe pratensis*) en Zandputje (*Geopora arenicola*). Verder libellen zoals Bruine winterjuffer (*Sympecma fusca*), Smaragdlibel (*Cordulia aenea*), Plasrombout (*Gomphus pulchellus*) en Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*). Veel Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*) is waargenomen; en Oranje agaatspanner (*Eulithis testata*), Ratelaarspanner (*Perizoma albulata*), Tweevlekspanner (*Lomographa bima-culata*), Iepengouduil (*Xanthia gilvago*), Gestreepte rietuil (*Leucania obsoleta*), Drielijnuil (*Charanyca trigramma*), ook Kleine zomervlinder (*Hemitheia aestivaria*) enz.. Sommige van deze nachtvlinders zijn minder algemene soorten van zandgronden en duinen (aldus Annette van Berkel). Om al het moois – vooral de zeldzame vegetatie – kans op uitbreiding te geven is deze winter de bomenrand weggehaald. “Je houdt je hart vast als je dat ziet,” zegt boswachter Hans van Heiningen, “maar de ervaring is dat zoiets toch goed uitpakt. O ja, de Kam-salamander (*Triturus cristatus*), die komt er ook voor.”

Nieuwe mieren en nieuw korstmos

In 2009 is in twee heidegebieden ten zuidoosten van Eindhoven een herstelproject voor soorten van stuifduinen uitgevoerd; er is vegetatie afgeplagd en er zijn ook stroken gefreesd om wat ruigtes te creëren voor drachtplanten. In de Strabrechtse Heide (Heeze) en Groote Heide (Leende)

ging het voornamelijk om herstel als leefgebied van de karakteristieke Komma-vlinder (*Hesperia comma*) een kwetsbare soort. Toevallig bleek dit jaar een goed jaar te zijn voor de Komma-vlinder, met relatief veel waarnemingen van deze soort. “Hieraan konden we zien dat het met de voortplantingsbiotoop wel goed zat maar dat aan de aanwezigheid van voedselplanten nog verbeterd kon worden” legt boswachter Jap Smits van Staatsbosbeheer Zuid uit. Leuke bijkomstigheid was de ontdekking van twee nieuwe mierensoorten op de Strabrechtse Heide: Staa-fmier (*Ponera coarctata*) en Diefmier (*Solenopsis fugax*). Diefmier was op de geplande plaglocatie zó talrijk, dat er in het belang van haar is gezocht naar een andere plek. Het totaal aan mierensoorten op de Strabrechtse Heide komt nu uit op 28. In de Groote Heide bleek op de voorgenomen plagplek in de zandverstuiving het uiterst zeldzame korstmos Wollig korrelloof (*Stereocaulon saxatile*) voor te komen. Ook hier is naar een alternatieve plaglocatie uitgekeken. De projecten zijn uitgevoerd met subsidie van LNV en geïnitieerd door de Vlinderstichting.

(foto: Kars Veling)

(foto: Jap Smits)

Gestreepte rietuil (boven) en Komma-vlinder (onder)

Varens in Purmerbos

Het Purmerbos, 250 ha groot, is een nog geen 25 jaar oud polderbos aan de stadsrand – vooral voor mensen die hun hond uitlaten en mountainbikers zou je zeggen. Nadat Ellen de Zeeuw van het IVN meende dat ze daar een Tongvaren (*Asplenium scolopendrium*) had gezien, ging Floron-onderzoeker Koos Ballintijn er toch op varenonderzoek. Hij vond gewone soorten zoals Mannetjesvaren (*Dryopteris filix-mas*), Smalle stekelvaren (*Dryopteris carthusiana*) en Wijfjesvaren (*Athyrium filix-femina*) én, op meer dan 10 plekken, Tongvaren; bovendien op 4 plaatsen Zachte naaldvaren (*Polystichum setiferum*) en op 6 Geschubde mannetjesvaren (*Dryopteris affinis* s.l.). Bij het Rijks-herbarium in Leiden werd de determinatie onder voorbehoud bevestigd. Omdat daar voor het bepalen van het type ondersoort de expertise ontbreekt, heeft Koos deskundigen in Engeland benaderd. Hij zal komende zomer het Purmerbos verder onderzoeken (3/4 staat nog uit)

en heeft contact met Piet Bremer, die een proefschrift schreef over het varenrijke Kuinderbos in de Noordoostpolder. Een Utrechtse onderzoeker zal via DNA materiaal uitzoeken of de varens uit Engeland zijn ‘overgewaaid’. Wat de herkomst ook is, het is duidelijk dat jonge bossen op klei spoedig interessante soorten kunnen herbergen. Het Purmerbos oogt nu grotendeels ruig, bevat veel Es, Eik, Beuk en Hazelaaropslag, terwijl de in 1986-89 aangeplante Populieren aan het afsterven zijn. Er zijn gaten in het bos en de recreatiedruk is er hoog. Het lijkt een goed idee nu in de gaten boompjes aan te planten zodat die plekken als Staatsbosbeheer-bos op de kaart blijven staan.